

Sygn. akt II UK 463/03

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 września 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Maria Tyszel (przewodniczący)

SSN Jadwiga Skibińska-Adamowicz

SSN Andrzej Wróbel (sprawozdawca)

Protokolant Anna Pęsko

w sprawie z wniosku M. D. i K. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.
o objęcie pracowniczym ubezpieczeniem społecznym,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 24 września 2004 r.,
kasacji wnioskodawców
od wyroku Sądu Apelacyjnego w P.
z dnia 2 września 2003 r.,

oddala kasację.

U z a s a d n i e n i e

M. D. i K. K. są współwłaścicielami spółki z ograniczoną odpowiedzialnością "K." w K.

Uchwałą nr 2 z 20 kwietnia 1999 r. prokurentem spółki ustanowiono główną księgową spółki I. R. Prokura ta nie została zgłoszona do rejestru

handlowego prowadzonego w Sądzie Rejonowym-Sądzie Gospodarczym w P. - Sekcja Rejestrowa dział B.

W dniu 11 lutego 2000 r. prokurent zawarł umowy o pracę z M. D. na stanowisku dyrektora od 11 lutego 2000 r. i odpowiednio z K. K. na stanowisku wicedyrektora z wynagrodzeniem minimalnym 670,00 zł. W dniu 12 lutego 2000 r. dokonano wnioskodawcom wypowiedzenia warunków płacy, a nową wysokość wynagrodzenia określono na 3.000 zł

Uchwałą Zgromadzenia Wspólników z dnia 14 lutego 2000 r. I. R. została ustanowiona pełnomocnikiem spółki do zawarcia umowy o pracę z M. D. i K. K. Po czym wnioskodawczyni od 21 do 25 lutego 2000 r. przebywała na urlopie bezpłatnym, a od 5 kwietnia 2000 r. stała się niezdolna do pracy. Niezdolność ta trwała nieprzerwanie do 6 grudnia 2000 r. W dniu 29 maja 2000 r. wpłynął do ZUS wniosek spółki o wypłatę zasiłku chorobowego dla wnioskodawczyni a wniosek o wypłatę zasiłku chorobowego dla K. K. - w dniu 29 czerwca 2000 r., przy czym wnioskodawca w okresie od 14 lutego do 18 lutego 2000 r. i od 12 kwietnia do 15 maja 2000 r. przebywał na urlopie bezpłatnym, a od 20 marca do 7 kwietnia 2000 r. i od 16 maja do 15 października 2000 r. był niezdolny do pracy z powodu choroby.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P. wyrokiem z dnia 14 lutego 2002 r. oddalił odwołania M. D. i K. K. od decyzji z dnia 8 listopada 2000 r. i 7 grudnia 2000 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odmawiających objęcia ubezpieczeniem społecznym pracowniczym.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, iż brak jest warunków do objęcia wnioskodawców społecznym ubezpieczeniem pracowniczym, bowiem umowa o pracę nie została zawarta przez pełnomocnika spółki, co stanowi naruszenie art. 203 k.h. i 198 k.h. Czynność taka jest czynnością nieważną i pozorną w rozumieniu art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.

W apelacji wniesionej od powyższego wyroku pełnomocnik wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i przyjęcie, że wnioskodawcy podlegają ubezpieczeniu społecznemu jako pracownicy od 11 lutego 2000 r. oraz zasądzenia od pozwanego organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych ewentualnie o uchylenie

zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

Zdaniem skarżących, przepis art. 203 k.h. nie wyklucza sytuacji, w której pełnomocnicy są najpierw powołani nieformalnie przez wspólników, a później czynność ta zostaje potwierdzona przez Zgromadzenie Wspólników już po zawarciu umowy. Apelacja wyrażała także pogląd, że wprowadzie udzielenie prokury podlega wpisowi do rejestru handlowego i wpis ten jest obowiązkowy, ale ma znaczenie deklaratoryjne, a nie konstytutywne. Prokura bowiem trwa od momentu jej udzielenia, a nie od chwili wpisu do rejestru. Stąd czynności prokurenta są ważne bez względu na to, czy powołanie prokurenta zgłoszono do rejestru handlowego.

Pełnomocnik wnioskodawców wywodził również, że czynności M. D. i K. K., powierzone w ramach umowy o pracę, nie pokrywają się z czynnościami zarządzającymi członków zarządu.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 2 września 2003 r., oddalił apelację. Sąd Apelacyjny stwierdził, że przepis art. 203 k.h. zawiera wyraźne określenie sposobu reprezentacji spółki przy czynnościach prawnych między spółką a członkami zarządu. Ma on charakter iuris cogentis i naruszenie go powoduje nieważność czynności prawnej, stosownie do art. 58 § 1 k.c. Z art. 203 k.h. wynika bowiem, że w umowach między spółką a członkami zarządu, a także w sprawach między nimi, spółkę reprezentuje rada nadzorcza lub pełnomocnicy powołani uchwałą wspólników. Od tej zasady przepisy kodeksu handlowego nie przewidują żadnych wyjątków, co oznacza, że moc obowiązująca (wiążąca) art. 203 k.h. nie może być wyłączona w drodze czynności stron.

W tym stanie, według Sądu Apelacyjnego, skarżących nie można uznać za pracowników w rozumieniu art. 2 i art. 22 k.p., a w konsekwencji brak jest podstaw do podlegania wnioskodawców pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu.

Powyższy wyrok został zaskarżony w całości kasacją złożoną przez powodów. Zarzucono w niej naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną ich wykładnię i niewłaściwie zastosowanie art. 58 §1 k.c. w związku z art. 300 k.p. oraz art. 198 i 203 k.h. przez przyjęcie, że zawarcie umowy o

pracę z nieujawnionym w rejestrze handlowym prokurentem oraz z pełnomocnikiem Zgromadzenia Wspólników, któremu udzielono pełnomocnictwa już po zawarciu umowy o pracę należy uznać za czynność prawną nieważną i pozorną; naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy, a w szczególności naruszenie przepisu 382 k.p.c. w związku z art. 233 §1 k.p.c. poprzez przyjęcie za własne ustalenia Sądu Okręgowego, że umowy o pracę z powodami nie zostały konwalidowane potwierdzeniem ze strony pełnomocnika Spółki.

Skarżący wskazali, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne dotyczące ważności umów o pracę z członkami zarządu spółki z o.o., zawieranych przez pełnomocnika działającego przed powzięciem formalnej uchwały przez Zgromadzenie Wspólników. oraz sposobu i formy potwierdzania przez pełnomocnika czynności dokonanych przed powzięciem uchwały przez Zgromadzenie Wspólników o powołaniu pełnomocnika.

Wskazując na przedstawione zarzuty, powodowie wniesli o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu – przy uwzględnieniu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych jako części kosztów procesu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W rozpoznawanej sprawie jest sporne, czy umowa o pracę z członkami zarządu spółki zawarta przez prokurenta spółki jest skuteczna w sytuacji, gdy prokury nie zgłoszono do rejestru handlowego, a po zawarciu umowy o pracę uchwałą zgromadzenia wspólników ustanowiono prokurenta pełnomocnikiem spółki do zawarcia tej umowy.

Zgodnie z przepisem art. 203 k.h. w umowach pomiędzy spółką a członkami zarządu, tudzież w sporach z nimi, reprezentuje spółkę rada nadzorcza lub pełnomocnicy, powołani uchwałą spółników. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że umowa o pracę z członkiem zarządu spółki, zawarta z naruszeniem tego przepisu jest umową nieważną z mocy art. 58 § 1 k.c. (por. np. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 1995 r., I PZP 7/95 – OSNAPiUS 1995 nr 18, poz. 227). Należy zatem wyjaśnić, czy zawarcie umów o pracę z członkami dwuosobowego zarządu spółki przez

prokurenta, jest zgodne z przepisem art. 203 k.h.

W rozpoznawanej sprawie jest niesporne, że prokurent, który w dniu 11 lutego 2000 r. zawarł w imieniu spółki umowy o pracę z członkami dwuosobowego zarządu spółki, został powołany uchwałą nr 2/99 z dnia 20 kwietnia 1999 r., przy czym, co jest szczególnie doniosłe dla rozstrzygnięcia sprawy, uchwała ta została podjęta przez zarząd spółki, co wyklucza uznanie tak ustanowionego prokurenta pełnomocnikiem w rozumieniu art. 203 k.h., którym może być wyłącznie pełnomocnik powołany uchwałą zgromadzenia wspólników. W związku z tym należy stwierdzić, że w tej sytuacji umowy o pracę z członkami zarządu spółki zostały zawarte z naruszeniem przepisu art. 203 k.h. W tym stanie rzeczy ta okoliczność jest istotna dla rozstrzygnięcia sprawy, a nie to, że powołanie prokurenta nie zostało zgłoszone do rejestru handlowego, ani też to, że wpis prokury do rejestru ma jedynie charakter deklaratoryjny, tym bardziej że nie ma dowodu na to, iż wpis taki został dokonany.

Nie jest trafny pogląd wnoszącego kasację, że umowa o pracę z członkiem zarządu może być konwalidowana poprzez późniejsze powołanie prokurenta, który w imieniu spółki zawarł tę umowę o pracę, pełnomocnikiem spółki do zawarcia z członkiem zarządu umowy o pracę. Istotnie, prokurent, który w imieniu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością zawarł umowę o pracę z członkami dwuosobowego zarządu, został - już po zawarciu tych umów - powołany uchwałą nr 2/2000 zgromadzenia wspólników tej spółki z 14 lutego 2000 r. pełnomocnikiem spółki do zawarcia umów o pracę z członkami zarządu. Jednakże uchwała ta nie konwaliduje nieważnych umów o pracę zawartych w dniu 11 lutego 2000 r. Po pierwsze jest wątpliwe, czy umowy o pracę z członkami zarządu spółki bezwzględnie nieważne z powodu naruszenia art. 203 k.h. mogą być w ogóle konwalidowane, po drugie – nawet gdyby przyjąć taką możliwość, to konwalidacja takiej umowy musiałaby wynikać z przepisów prawa, których kasacja nie wskazuje.

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.